

SŁOWO

WILNO, Środa 5 września 1928 r.

Redakcja i Administracja ul. Ad. Mickiewicza 4, otwarta od 9 do 3. Telefony: redakcji 243, administracji 228, drukarni 262

PRENUMERATA miesięczna z odniesieniem do domu lub z przesyłką pocztową 4 zł. Zagranicą 7 zł. Konto czekowe w PKO. Nr. 80259. W sprzedaży detalicznej cena pojedynczego N-ru 20 groszy.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Redakcja rękopisów niezamówionych nie zwraca. Administracja nie uwzględnia zastrzeżeń co do rozmieszczenia ogłoszeń

CENY OGŁOSZEŃ: Wiersz milimetryowy jednoszpaltowy na stronie 2-jej i 3-jej 30 gr. Za tekstem 10 groszy. Kronika reklamowa lub nadesłane 40 gr. W n-rach świątecznych oraz z prowincji o 25 proc. drożej. Zagraniczne 50 proc. drożej. Ogłoszenia cyfrowe i tabelowe o 25 proc. drożej. Za dostarczenie numeru dowodowego 20gr

PRZEDSTAWICIELSTWA

BARANOWICZE—ul. Szeptyckiego A. Łaszuk
BRASŁAW—Księg. T-wa „Lor”
DUKSZY—ul. Gen. Berbeckiego W. Surwiłło.
GĘBOKIE—ul. Zamowa, W. Włodzimierow.
GRÓDNO—Księg. T-wa „Ruch”
HORODZIEJ—K. Smarzyński.
IWIEŃC—A. Ossoling.
KLECK—Sklep „Jedność”.
LIDA—ul. Suwalska 13.
NIEŚWIEŻ—ul. Ratuszowa 1

NOWOGRÓDEK—Kiosk St. Michalskiego.
N. ŚWIECIANY—ul. Wileńska 28.
OSZMIANA—Spółd. Księg. Nauczyc.
PIŃSK—Książnica Polska St. Bednarski.
PO-TAWY—J. Wojtkiewicz—Rynek.
STOLPCE—Księg. T-wa „Ruch”.
ŚWIECIANY POW.—Rynek 9.
WILEJKA POW.—ul. Mickiewicza 24.
WARSZAWA—T-wo Księg. Kol. „Ruch”.
WOŁKOWYSK—Kiosk B. Gołombiowskiego

Dziś drugi dzień wyścigów konnych w Pospiesze z Totalizatorem.

Początek o godz. 2-jej min. 30.

IX sesja Ligi Narodów.

Głosy prasy.

Stresemann próbował nakłonić Poincarę do rokowań z Sowietami.

BERLIN. 4.9. Tutejsza prasa omawia w depeszach z Londynu rewelacje Pertinaxa zamieszczone na łamach „Daily Telegraph” o rozmowach między Stresemannem a Poincarem, w których to rewelacjach Pertinax twierdzi, że minister Stresemann miał skorzystać ze sposobności, by podjąć w rozmowach z Poincarem sprawy rosyjskie.

Minister Stresemann miał nie tylko ogólnie poruszyć te sprawy, ale również miał próbować zjednać Poincarę dla wspólnej akcji finansowej wielkich mocarstw na rzecz rozszerzenia stosunków handlowych z Rosją. Poincaré miał podobno odpowiedzieć na to zdecydowanie odmownie. Pertinax utrzymuje następnie, że ministra Stresemanna nakłoniła do podjęcia tej sprawy troska, jaką niemieckie kółka gospodarcze żywią w coraz silniejszym stopniu o los swych kapitałów umieszczonych w Rosji i Sowieckiej. Pertinax kończy swe rewelacje wyrażeniem przypuszczenia, że ponieważ rząd sowiecki w ostatnim czasie daremnie usiłuje uzyskać kredyty, przeto minister Stresemann podjął ten krok prawdopodobnie pod pewnym naciskiem rządu sowieckiego.

Prasa niemiecka o rokowaniach Müllera z Briandem.

BERLIN. 4.9. Korespondent genewski „Vossische Zeitung”, donosząc o pewnej nerwowości panującej w kółkach delegacji niemieckiej z powodu niedojścia do skutku spotkania między kanclerzem Müllerem a Briandem, twierdzi, że nerwowość ta jest zupełnie nieuzasadniona.

Briand miał zamiar już dziś rozmówić się z kanclerzem Müllerem dla odbycia konferencji oddawna zapowiadanej, jednak jedynie z powodu zbyt długiego trwania obrad w prezydium nie mógł tego zamiaru wykonać.

Korespondent „Vossische Zeitung” ostrzega przed przywiązaniem zbyt wielkich nadziei do rozmowy między kanclerzem Müllerem a Briandem, która w czasie obecnych obrad genewskich dojdzie do skutku.

Korespondent podkreśla kategorię, że w Genewie nie można się spodziewać wiążących strony rozmów co do ewakuacji Nadrenji. Jest rzeczą pewną, że rokowania te będą dotyczyły tylko drugiej strefy nadreńskiej. Jeżeli zaś chodzi o całkowitą ewakuację całego terenu okupowanego, to cała sprawa została już wyjaśniona w rozmowach między ministrem Stresemannem a Poincarem.

Niezadowolone kółka nacjonalistycznych

Francja znęca się nad Niemcami.

Prasa berlińska w obszernych depeszach z Genewy omawia i podaje cały szereg szczegółów drugorzędnych i spraw formalno-technicznych zgromadzenia.

Prasa nacjonalistyczna atakuje delegację francuską i Brianda, zarzucając im świadomą i celową grę na zwłokę i sabotowanie rokowań w sprawie Nadrenji, aczkolwiek były one już w Francji zapowiadane dwukrotnie. „Local Anzeiger” podkreśla ścisłą rezerwę, z jaką zachowuje się delegacja francuska i zarzuca jej stosowanie taktyki męczącego przeciwnika. Korespondent genewski tego pisma twierdzi w związku z tem, iż nastrojów wśród delegacji niemieckiej jest, mówiąc ostrożnie, bardzo powściągliwy. „Deutsche Allgemeine Zeitung” podaje w depeszach z Genewy, że przy obecnej sytuacji decyzja bardziej niż kiedykolwiek spoczywa wyłącznie w rękach francuskich. Z tego też powodu ogólnie widoki rokowań są dla delegacji niemieckiej bardzo niepomyślne.

Z poselstwa estońskiego.

Pos. estoński Strandman mianowany przewodniczącym delegacji estońskiej na Zgromadzeniu Ligi Narodów wyjechał do Genewy; zastępować go będzie p. Artur Hammeman.

Posiedzenie przerwane z braku mówców

GENEWA. 4.9. (tel. wł.) Na dzisiejszym posiedzeniu Zgromadzeniu ograniczono się do załatwienia paru drobnych spraw proceduralnych. Nikt bowiem do głosu w dyskusji generalnej się nie zapisał. Posiedzenie trwało godzinę. Następnego posiedzenia odbędzie się jutro rano o ile wpłyną zgłoszenia mówców.

Jest to pierwszy wypadek w dziejach Ligi dotychczas bowiem amatorów mówienia było zawsze za wiele.

Przypuszczają, iż powściągliwość ta jest w związku z niezgodnym stanowiskiem poszczególnych państw do paktu Kelloga.

Sprawa konfliktu polsko-kowieńskiego.

GENEWA. (telegram własny). SPRAWA LITEWSKA BĘDZIE ZAPEWNE ROZPATRYWANA WE CZWARTEK. POLSKA ZAJMUJE STANOWISKO OBSERWACYJNE, OCZEKUJĄC WYSTĄPIENIA WALDEMARASA W ZWIĄZKU Z RAPORTEM BAELEERTSA. ISTNIEJE MOŻLIWOŚĆ WYZNACZENIA PRZEZ LIGĘ DORADCÓW, KTÓRYCH WALDEMARAS CHCIAŁBY ODRZUCIĆ.

Hiszpania ponownie członkiem Rady Ligi

GENEWA. 4.9. (PAT). Prezydium Zgromadzenia Ligi Narodów po zgórą trzygodzinnych obradach postanowiło wnieść niezwłocznie na Zgromadzenie wniosek o natychmiastową ponowną wybieralność do Rady Ligi.

Chińskie żądania

GENEWA. 4.9. (PAT). Na początku dzisiejszego posiedzenia Zgromadzenia Ligi przewodniczący Zahle oznajmił, iż uzupełni wybór p. Basset Moore na członka Stałego Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej w Hadze odbędzie się w sobotę po południu.

Następnie przewodniczący Zahle odczytał pismo delegacji chińskiej, które, wskazując na powstanie nowego narodowego ruchu chińskiego, opartego na zasadach demokratycznych i podkreślając dawną kulturalną rolę państwa chińskiego, domaga się ponownego wyboru Chin do Rady Ligi Narodów. Ponieważ w sprawie tej nikt się nie zapisał do głosu, rokowania na temat żądania chińskiego odroczono do jutro przed południem.

Trudna sytuacja

BERLIN. 4.9. (PAT). Korespondent genewski „Vossische Ztg.” donosi, że wniosek delegata Chin o przyznanie im prawa do ponownego wyboru utrudnia niezwykle sytuację i może zakwestjonować przyznanie takiego samego prawa Hiszpanii.

Wybory wiceprzewodniczących poszczególnych komisji.

Posel Modzelewski—budżetowa.

GENEWA. 4.9. (PAT). Pierwsza komisja prawnicza Zgromadzenia Ligi Narodów wybrała swoim wiceprzewodniczącym Erica (Finlandja). Druga komisja — techniczno-trybunałowa — b. ministra spraw zagranicznych Szwecji Undena.

Trzecia komisja — wybrała wiceprzewodniczącym Wewerka (Czechosłowacja), zaś na przewodniczącym obrad tej komisji znajdującej się następujące ważne sprawy: raport komitetu rozjemstwa i bezpieczeństwa, raport komisji przygotowawczej konferencji rozjemkowej, wreszcie raport specjalnego komitetu do spraw kontroli nad fabrykacją broni.

Czwarta komisja budżetowo-finansowa wybrała wiceprzewodniczącym postą Modzelewskiego.

Konferencja Brianda z kanclerzem Seiplem o Anschlussie.

GENEWA. 4.9. (PAT). Jak się dowiaduje Szwajcarska Agencja Telegraficzna w toku rozmowy, jaką miał Briand z austriackim kanclerzem Seiplem, była poruszona również sprawa przyłączenia austriackiej republiki do Niemiec, która to kwestja — jak wiadomo — jest bardzo silnie zwalczana przez Francję.

Po tragicznej śmierci min. Bokanowskiego.

Zwłoki min. Bokanowskiego przewieziono do Paryża — pogrzeb w środę.

PARYŻ. 4.9. Pociąg, wiozący ciało tragicznie zmarłego ministra handlu Bokanowskiego, przybył do Paryża dziś o godzinie 6 rano. Zwłoki zostały natychmiast przewiezione do gmachu ministerstwa handlu i umieszczone w specjalnie na ten cel urządzonej kaplicy.

Pogrzeb odbędzie się prawdopodobnie we środę na koszt państwa. W pogrzebie weźmie udział rząd in corpore z wyjątkiem ministra spraw zagranicznych Brianda, który bawi się w Genewie.

Zastępcy Bokanowskiego

PARYŻ. 4.9. — „Journal Officiel” ogłosił jutro dekret, mocą którego tymczasowo kierownictwo ministerstwa przemysłu i handlu powierzone będzie p. Queille, a kierownictwo spraw lotniczych — p. Leagues.

Kondolencje wszystkich państw

PARYŻ. 4.9. (PAT). Prezes rady ministrów Poincaré wraza jutro do Paryża aby wziąć udział w pogrzebie zmarłego tragicznie ministra Bokanowskiego. Wszyscy akredytowani w Paryżu ambasadorowie, posłowie i charge d'affaires złożyli rządowi kondolencje z powodu śmierci ministra.

Depesza premiera Barilla

WARSZAWA. 4.9. (PAT). Premier Barilla przesłał na ręce francuskiego prezesa rady ministrów z okazji tragicznej śmierci ministra handlu Bokanowskiego, następującą depeszę: Dowiedziawszy się o wielkiej stracie, którą rząd francuski poniósł przez śmierć swego wybitnego ministra, p. Bokanowskiego, ofiary strasznej katastrofy w Toul pragnę wyrazić panu najszerszą kondolencję rządu paryskiego. (—) K (Bartel.)

Żałoba delegacji francuskiej w Genewie.

GENEWA. 3.9. Z powodu śmierci ministra Bokanowskiego delegacja francuska na Zgromadzeniu Ligi Narodów nie będzie brała udziału w żadnych przyjęciach, organizowanych w bieżącym tygodniu.

Po koronacji Achmeda Zogu.

WIEN. 4.9. (PAT). Prasa donosi z Tiranu, że rząd podał się do dymisji. Król polecił ministrom, by nadal sprawowali swe funkcje. Na prośbę króla objął tymczasowo obowiązki premiera minister spraw wewnętrznych Cotta.

Włochy zadowolone z nowego ustroju Albanii.

RYM. 4.9. (PAT). Stefani donosi, że natychmiast po dokonaniu zmiany ustroju państwa Albanii i wstąpieniu na tron króla Zogu i rząd albański wystosował do posła włoskiego w Tiranie notę, zawiadamiając o dokonanej zmianie i zapewniającą o przyjaźni królewskiego rządu albańskiego dla Włoch i o respektowaniu w duchu najbardziej lojalnym układów zawartych w ostatnich latach między Włochami a Albanją.

Rząd włoski za pośrednictwem swego posła w Tiranie w odpowiedzi na powyższą notę oświadczył, że wprowadzenie ustroju monarchistycznego w Albanii uważa za szczęśliwe wydarzenie, które zacieśni jeszcze bardziej więzy przyjaźni między Włochami a Albanją.

Jugosławia robi trudności.

WIEN. 4.9. (PAT). Z Biłogrodu donoszą, że rząd jugosłowiański zaprotestował przeciwko temu, że król Zogu nazwał się królem wszystkich albańczyków. Posel jugosłowiański w Tiranie nie wrócił na dotychczasowe swoje stanowisko ze względu na stan zdrowia. Wobec tego o kierownictwo poselstwa jugosłowiańskiego w Tiranie, objął tymczasowo charge d'affaires.

W krzyżowy ogień racji mocarstwowej!

Proces, przez który naród Polski od dni przełomu majowego przechodzi, my, zachowawcy wileńscy, uważamy jako zaszczepianie idei mocarstwowej. Dziś po upływie dwóch i pół lat, bez większej omyłki stwierdzić możemy, iż hasło mocarstwowe zatacza coraz szersze kręgi pośród wszystkich ugrupowań politycznych przedwojennej daty, tworząc podstawy, na których da się skonsolidować powszechną myśl polską w zbliżającym się przegrupowaniu, opartem o wspólne dobro państwa.

Dążenie narodu do oparcia politycznej koncepcji rozbudowy i wzmocnienia państwa na motorze mocarstwowym nie jest sprawą nową, lecz jest renesansem okresu historycznego. Historia przekazała nam fakty, wskazujące drogi, po których nam kroczyć należy, i manowce, na które zbaczania nie powinniśmy. Dobrowolny akt proklamowania przez „Związek Pruski” wcielenia Pomorza do Polski i przyjęcie poselstwa przez Kazimierza Jagiellończyka stanowią drogowskaz dla polskiej racji stanu, biorącej swe źródło w idei mocarstwowej. Atrakcyjne bowiem motywy, skłaniające ludność prowincji podległych Zakonowi do dobrowolnego połączenia się z Polską w postaci korzyści handlowych i równości polsko-litewskiej i dziś w dalszym ciągu wiążą w myśli mocarstwowej te same dwa historyczne czynniki: ekspansję globalną, którą daje brzeg morski, i wielkość terytorjalną, którą reprezentuje idea Jagiellońska.

Wychodząc z powyższych historycznych założeń, możemy stwierdzić, iż i dzisiejsza polska koncepcja mocarstwową koncentruje się w dwóch regionach: morskim i Jagiellońskim, a Gdynia jako wyraz ekspansji globalnej, Wilno zaś — równości Jagiellońskiej, są bateriami, z których dojrzejąca państwowa myśl polska powinna być wzięta w krzyżowy ogień racji mocarstwowej.

Okres wyczasów wakacyjnych, dający możność znacznej ilości inteligencji polskiej wzięcia polskiego wybrzeża morskiego, z drugiej zaś strony odbywające się Targi Wileńskie najlepiej nadają się do rozważania dróg, po których już poszła propaganda mocarstwowa i — dróg, które jeszcze leżą odłogiem. Zamało jest bowiem zdobyć w umysłach obywateli teoretyczne zrozumienie idei mocarstwowej, trzeba pojęcie to uoczyć praktycznie, a celu tego dościsnąć można jedynie przez bliższe, dłuższe i głębsze poznanie tych dwóch zasadniczych regionów mocarstwowości polskiej.

Przywiązanie ogółu do regionu morskiego miało od pierwszych chwil odrodzenia państwa łatwiejsze zadanie, znajdując w psychologii społeczeństwa nakaz z czasów niewoli, brzmiający w potocznej mowie: „Polska od morza do morza”. Przywiązanie do drugiego regionu — Jagiellońskiego było już bardziej platonicznej natury, a w pełniującym w niewoli nacjonalizm nie mogło znaleźć należytego zrozumienia, gdyż było ono diametralnie sprzeczne z egoizmem narodowym.

To też dziesięcioletnia praca polska w odrodzonym państwie nie kazała zbyt długo czekać na rezultaty i każdy bezstronny obserwator, zwiedzający co pewien czas polski brzeg morski, stwierdza fakt niezbity, iż jest to region, z którego obficie czerpie społeczeństwo polskie zdrowie fizyczne i duchowe, t. j. te podstawy, które dając wiary w własne siły, dają moc i pokrzepienie państwu. Nie chodzi tylko o czekanie remontu.

mi w danym wypadku o sam podziw nad rozbudową Gdyni, która każdego niedowiarka nawrócić winna, chociaż mi o rzecz narówni ważną: życia się społeczeństwa przez okres wyczasów letnich w plemię kaszubskie, w żywioł polskiego morza, jego koloryt, t. j. w to wszystko, co stanowi wspomnienie, dające ponad moc pięknego frazesa patriotycznego gotowość oddania życia w obronie swojej własności. A takich ludzi z całej Polski, przebywających nad morzem, mamy co roku dziesiątki tysięcy i pęd letników nad morze z rokiem każdym się wzmaga, czemu wybornie sprzyja gospodarka rządowa, asygnująca duże sumy na ulepszenie i zwiększenie ruchu turystycznego. Podkreślam, iż świadomie pomijam inwestycje portowe, potrzebne dla całokształtu gospodarki państwowej, chodzi mi o inwestycje na cele czysto turystyczne, które równoległe są troską rządu. Weźmy dla przykładu chociażby obecną budowę bulwaru od Wielkiej-WSi do Karwi, prowadzoną z funduszy Ministerstwa Robót Publ. i Kolei Państwowych (nie sejmików). Imprezę na wielką skalę o czysto turystycznych celach, a zrozumimy ten rozmach, który rząd zupełnie słusznie zastosował dla ożywienia pozabawionych komunikacji terenów pełnego morza. Są to tereny, przeważnie jary bez użytku, o bardzo pięknym ujęciu nadmorskim położeniu, stanowiące poszukiwany obiekt pod budowę letnisk.

Wszystko, co się widzi nad Polskim morzem, świadczy o pełnym zwycięstwie w rządzie rozumienia wielkich naszych zadań państwowych. Jednak za mało dla mocarstwowej stanowiska jest usadówić się nad morzem. Danja przez to, iż jest otoczona z trzech stron morzem, nie jest jeszcze mocarstwem! I tu dla mieszkańca z Wileńszczyzny, wychowanego w tradycji Jagiellońskiej, którego w regionie morskim porywa praca rządu, staje się bardzo aktualnym pytaniem: Czy dla równomiernego wyrabiania w społeczeństwie „psychiki” mocarstwowej robią się już odpowiednie praktyczne kroki w drugim równie ważnym bastionie wileńskim? I jakie tu powinny być kroki?

Podkreślam „praktyczne kroki, gdyż nastawienie Jagiellońskiego jako idei jest zamało. Ten sam ruch turystyczny, dający przywiązanie do regionu morskiego, musi być zastosowany u nas na Wileńszczyźnie. W tym kierunku zrobiliśmy bardzo mało — prawie nic, gdyż doraźne wycieczki krajoznawcze do Wilna nie wystarczają, a obozy przysposobienia wojskowego, odbywające się w ramach przymusu, nie dają wakacyjnego życia z ludem i naturą.

Na zapytanie — jakie powinny być kroki dla ściągnięcia letników — odpowiedź jest jedna: zaznajomienie społeczeństwa z naszymi jeziorami w ich nieznanej krasie. Ale na to potrzeba, aby 1) dojazd do nich był połączony z nowoczesnymi wymaganiami komunikacyjnymi, i 2) aby letnik znalazł na miejscu wygodne warunki mieszkaniowe. Jak w jednym tak w drugim wypadku potrzebna jest — pomoc rządu. Rząd, który w rozumieniu idei mocarstwowej, uznaje słuszną potrzebę asygnowania znacznych sum na bulwar nadmorski, powinien asygnować i na drogi ku jeziorom wileńskim. Wycieczka samochodowa nad Narocz dla poświęcenia kamienia węgielnego pod ochronę wykazała optykany stan drogi do największego z jezior Polski. Budowa letnisk już będzie łatwiejsza: mamy bowiem dużo dworów, które

nie czekają remontu.

4 . IX. 28.

Powrót premiera Bartla.

Wczoraj powrócił ze Spały p. Premier i przyjął Nuncjusza Papieskiego Monsignora Marmaggi'ego i wojewodę kieleckiego p. Korsaka.

Min. Meysztowicz konferuje.

WARSZAWA, 4.9. PAT. W dniu 3 b. m. odbyła się w Ministerstwie Sprawiedliwości pod przewodnictwem p. ministra Meysztowicza wstępna konferencja w sprawie nadzoru prokuratorskiego, ustanowionego przy Ministerstwie Sprawiedliwości jako naczelnym prokuratorze.

Ze świata dyplomatycznego.

W m. wrześniu kończą się wycieczki letnie przedstawicieli państw obcych w stolicy.

W bieżącym tygodniu powracają do Warszawy: poseł angielski p. Erskine, poseł niemiecki p. Rauscher i poseł Czechosłowacki p. Girska.

Naczelnik wydz. wsch. St. Zjedn. w Warszawie.

Do Warszawy przyjechał naczelnik wydziału wschodniego z dep. st. warszawskich, p. Celly, który zabawi w Warszawie 3 dni.

Zakończenie urlopu min. Staniewiczza.

WARSZAWA, 4.9. PAT. Minister reform rolnych profesor Witold Staniewicz przybył z urlopu wypoczynkowego i objął urządowanie. Podsekretarz stanu w Ministerstwie Reform Rolnych Józef Radwan w dniu 1-go września r. b. udał się na urlop wypoczynkowy.

Śmierć brata prymasa.

WARSZAWA, 4.9. PAT. Zmarł na tyfus brat prymasa, ksiądz Ignacy Hlond.

O traktat polsko-niemiecki.

KRAKÓW, 4.9. PAT. „Nowy Dziennik” przynosi wywiad swego korespondenta z jednym z wybitnych polityków niemieckich, bliskich obecnemu rządowi, na temat rokowań polsko-niemieckich. Rokowania te, oświadczył ów polityk, rozpada się w atmosferze, która pozwala mieć nadzieję, że doprowadzą one do pozytywnych wyników. Fakt, że prezydent Hindenburg, przyjmując nowego posła polskiego, oraz kanclerz Miller w oświadczeniu rządowym, mówili o konieczności współpracy gospodarczej między Polską i Niemcami. To każe wierzyć, że strony niemieckiej dążyć będzie do jak najrychlejszego porozumienia się.

Na zapytanie, czy kwestie polityczne, które do tej pory stanowiły główną trudność w uzyskaniu porozumienia, nie zostaną obecnie wysunięte, oświadczył ów polityk: Ostatnie wyjaśnianie oświadczenie rządu polskiego, dotyczące zwłaszcza organizacji pasa nadgranicznego, każą przypuszczać, że z tej strony nie należy oczekiwać poważniejszych trudności. Kierownikiem delegacji niemieckiej w dalszym ciągu będzie minister Hermes.

Na zakończenie rozmów oświadczył, że narazie zawarte będzie przewidywanie, a dopiero na tej zasadzie, po ustaleniu wszystkich potrzebnych danych, dojdzie do zawarcia definitywnego traktatu. Stosunki gospodarcze polsko-niemieckie są problemem znacznie rozleglejszym i cięższym niż sformułowanie porozumienia gospodarczego między Francją a Niemcami. Nic też dziwnego, że stały traktat handlowy polsko-niemiecki wymagać będzie zmusnej i długiej pracy.

M. Stolarow mistrzem Polski w tenisie.

KATOWICE, 4.9. PAT. W dniu dzisiejszym zostały ukończone tenisowe mistrzostwa Polski. Rozegrano spotkanie finałowe w grze pojedynczej dla panów pomiędzy Maksem Stolarowem i Czetwertyńskim. Po zwycięstwie walcu, trwającej blisko trzy godziny zwyciężył Stolarow w stosunku 6:2, 7:5, 2:6, 0:6, 8:6, zdobywając tem samem tytuł mistrza Polski na rok 1928.

Stafek „Lwów” w podróży.

Szkolny stafek „Lwów” przybył w dniu 30 sierpnia do Konstantynopola. W dalszą podróż „Lwów” wyruszył w dniu 3 września.

Wobec panującej w Grecji grypy epidemicznej, ministerium wojny poleciło komendantowi statku szkolnego „Lwów”, znajdującego się na wodach południowo-wschodnich Europy, nie wpływać do żadnego portu greckiego i ominąć brzegi Peloponezu.

Dziś pozostaje jedno: Sprawę ruchu turystycznego do jezior wileńskich zdecydować jako sprawę pierwszorzędnej wagi, dającą szerokie możliwości podniesienia z jednej strony świadomości mocarstwowej, — z drugiej — kultury i dobrobytu ludności miejscowej.

Michał Obieziński.

ECHA KRAJOWE

Listy z Polesia

— Szkolnicy szablon, Przymus szkolny. Okólnik Wydziału Ochrony lasów. Kredyty rolne Ślimaczki również i w żółwinie tempie postępują do niedawnych czasów regulacja serwitutów w pow. i komasacja gruntów, pomimo powszechnego uświadomienia że bez poprzedniego zupełnego zakończenia tych działań przygotowawczych, bezcelowym jest nie do przeprowadzenia osuszenie błot i trzęsawisk, obejmujących 80% wem jest i nie do przeprowadzenia osuszenia uzależniona jest przyszłość ekonomiczna Polesia.

Bezczelowym również, a nawet szkodliwym jest szablon ogólny, bez zastrzeżeń, dla kresów praktykowany w wielu, w wielu rozporządzeniach władz, nieorientujących się z warunkami lokalnymi i psychiką ludu. Zniewała bowiem do wymijania, wykręcania się z otrzymanego rozkazu władzy, co staje się początkiem destrukcji państwowej.

Stajemy wówczas wobec konieczności tak zwanego „obejścia prawa” i z tych skutków moralnych z tem związanych.

Do tych kategorii szablonowych rozporządzeń bez zastrzeżeń należy okólnik minister. oświaty by każde dziecko skończyło lat siedem codziennie od ósmej zrana chodziło do szkoły pod przewodnictwem w prawie rygorami kar, bez względu na odległość gmachu od szkoły od miejsca zamieszkania rodziców, od dostępu do szkoły, — zamieścił, szarug jesiennych i błot poleskich — stanu żyzności — dziecka.

W tych wszystkich wypadkach, a stan zdrowia dziecka i matki jedynej w domu pozostałej uzależniona jest od zła lub dobrej woli władz lokalnych nauczycielskich, bezapelacyjnie decydujących, lub od wzajemnych kompromisów rodziców z nauczycielstwem.

Również drugoczącej wszelkie podstawy prawa, niemożące być wykonanym i wprost niedoścignionym w praktyce jest przesłany wojewódzki okólnik do wydziału ochrony lasów na Polesiu z 1928 r. 12 stycznia, podciągający do odpowiedzialności w postaci kary grzywny za wszelki wyrąb nawet jednego drzewa, w lasach prywatnych o przestrzeni większych jak dziesięć hektarów, gdy lasy nie są objęte zatwierdzonym planem leśnym. Powyższy okólnik wymaga by oświadczenie organy ścisłe tego rozporządzenia przestrzegali.

Rozporządzenia te niewykonalne w praktyce są, przez swą istotę, niemoralne, zmuszają ludność do wyżej wspomnianego „obejścia prawa” i wyrażają z konieczności stosunek nielegalny mało uświadomionej ludności do władz państwowych. Wyraża ono nieufność obywateli do zwierzchnika; stosunek tych tańc w najlepszym razie kończy się na wzajemnym kompromisie i dalekim jest od wyrobienia w ludzie zaufania do zwierzchności państwowej, która jest podstawą rozwoju i potęgi państwowej.

Niepodobna bowiem, bez zastrzeżeń wymagać na Polesiu, by każdy właściciel lasu, drobnego zwłaszcza, ograniczył się do rąbania swojego własnego lasu, na użytek codzienny opalu lub potrzeb gospodarskich, jedynie na przestrzeni zatwierdzonego gospodarstwa leśnego i żeby karany był grzywną za każdy pień zrąbany bez zezwolenia władzy w nieobjętym leśnym planem granicach, przy obecnych warunkach na Polesiu, tak częstego braku ustalonych granic.

tytułu własności, niestwierdzenia hipotek, tak znacznych kosztów regulacji hipoteki, nie istnienia planów majątkowych, poważnych kosztów pomiarowych. Jeśli prawo zakazu rąbania bez zezwolenia jest możliwe w zachodnich powiatach naszych, przy udoskonalonej komunikacji i niedalekich odległościach starostwa i województwa, gdy węgiel w zupełności zastępuje dla opalu drzewo i stanowi główną siłę motorową w pracy przemysłu i rolnictwa, to zastosowanie prawa tego rąbania drzewa na potrzeby codzienne mas zarobkujących i drobnych rolników w praktyce na granicach wschodnich Rzeczypospolitej będzie niedoścignalną obecnie utopią. Pamiętajmy, strona kosztów zaprowadzenia leśnego gospodarstwa, na małe i średnie przestrzenie leśne, na które zasobni tylko właściciele lasów zdobyć się mogą, a zwracam uwagę na wymagania formalistyk i istniejące w urzędach naszych biurokratyzm, powiększony na Kresach odległością od siebie urzędów i niedostępni w lecie lasami.

Zanim plany gospodarki leśnej będą sporządzone, skorygowane, zanim znajdą się środki by je zatwierdzić w urzędzie utrzymać i opłacić, życie ze swemi potrzebami dnia każdego płynie, a każdy dzień na Polesiu wymaga na swe potrzeby drzewa od rolnika.

Środki rozporządzeń nakładających grzywny za każde drzewo w swoim lesie zrabane bez poprzedniego zatwierdzenia planu leśnego pociągają za sobą albo niedbałość wykonan rozporządzeń władz zwierzchnich albo kompromis tychże władz lokalnych z potrzebującą codziennie opalu i drzewa ludnością.

Szkodziwie skutki takiego kompromisu po wyżej nadmienieniu.

Szumnie brzmiąca w teorii pomoc kredytowa dla rolników traktowana jest również podług szablonu centralnego zdale od warunków miejscowych faktycznie dla szerokiej warstw rolników faktycznie dla drobnych i drobnych gospodarstw nie istnieje. W obu znanych formach, czy kredytów dla odbudowy, czy pożyczek wioseńskich obrotowych, kredyt jest uzależniony dla rolników albo od kosztownych w zaprowadzeniu, niestwierdzenia na kresach na majątkach hipotek, albo od podpisu tak zwanych sędziów żyrantów. Dzięki temu dla większej części rolników są kredyty te nieprzystępne, mało kto pozwolił sobie może posiadać nakład przygotowawczych kosztów pomiarowych i wymaganych przy regulacji hipoteki zdjęć zastrzeżeń zobowiązań przed wojennych zwłaszcza jeśli wierzyciele w Rosji sowieckiej zaginęli bez śladu, pożyczka zaś oparta na grzeźnościowych żyrach, osób solidnych temnienniejszą przystępnie, dla szerszych szeregów rozwijających się dopiero średnich rolników, które żadnymi wspólnymi interesami z solidnymi producentami nie są związane. Znam wypadki na Polesiu, gdzie koszty pomiarowe związane z planami były drożej zaprojektowane od sumy otrzymywanej ze sprzedaży gruntów.

W tych warunkach kredytowych wszelka inicjatywa prywatna i rozwój produkcji w swym zarodku jest sparaliżowany a produkcja rolna normalnie rozwijać się nie może. Zwłaszcza w warsztatach folwarcznych silnie wojną i klęskami powojennymi zniszczonych i ziemiemi pozbawieni kredyt skazani są dla zmobilizowania swych warsztatów albo uciekać się do lichwy albo do dziwnej parcelacji.

Kardynalna zmiana u podstaw powyższych typów kredytu wprowadzić może istota nie sankcje w stosunkach produkcji. Kredyt na te dwa typy pożyczek inwestycyjno — budowlany i — oparty by powinen być na faktycznej produkcji każdego osobnika folwarcznego a nie na grzeźnościowo — przyjacielskich żyrach, które na fałszywych przesłankach oparte, niszczą się w swych skutkach, tamując rozwój normalny solidnych żyrantów i drugoczących w razie protestów. Zapoczątkowana produkcja słabszych producentów.

Oczywiście, że kredyt oparty na hipotece nieruchomości przedstawiać będzie pewniejszą gwarancję wypłacalności od kredytu opartego jedynie na produkcji. Niemniej jednak kredyt rzeczowy powyższy poważnie zastosowane, raz jako kredyt przejściowy do czasu zapoczątkowania kredytów stałych hipotekowych jak i w wielu wypadkach jest nieodzownym, ma on mianowicie zastosowanie gdy prawne jak techniczne trudności nie dopuszczają gwarancji hipotek, np. w majątkach małych i średnich, w których właściciele, wspólnicy, nie utwierdzonej spornych granicach majątku lub gdy hipoteka nie daje się z zastrzeżeniem przedwojennych oczyścić na skutek niebytności, zaginięcia w Rosji sowieckiej właścicieli zakładanych i t.d. i t.d. W tych wszystkich wypadkach właściciele warsztatów rolnych pozbawieni byłiby kredytu niezbędnego im do gospodarstwa i normalnej rolnej produkcji, o ile by nie byli specjalnym typem pożyczek zasiła ni.

Określając tych myśli kilka o niedomaganiami i potrzebach naszych na Polesiu, daleki jestem od mniemania, że one są wyczerpującymi.

Jako widź bezstronny przypatrując się z uboższą skreślam ten przyczynek do głosu obywateli uważających za swój obowiązek podzielić się z myślami, ze swemi współpracownikami dla dobra wspólnej naszej ukończonej Ojczyzny.

Nie o krytykę działań współrodaków w tych listach mi chodzi, lecz o podniesienie dobrych zapoczątkowań wraz z nawiązaniem dyskusji, tam gdzie sanacja jeszcze potrzebna.

W. Lubiński.

Wielka burza wprawiła kaszubów w zachwyf.

GDANSK. 4.9. (PAT). Gwałtowna burza morską, która nawiedziła Polskie wybrzeże wyrzuciła na brzeg wielkie ilości bursztyn, który zbierali w ciągu kilka godzin rybacy na Helu.

Sowiety nie pomijają żadnej okazji dla niesmacznej propagandy.

STOKHOLM. 4.9. (PAT). Dzienniki zamieszczają szczegóły niedopuszczalnego zachowania się załogi sowieckiego statku szkolnego „Sowiec Leningradzki” który zawinął do portu Wisby na wyspie Gotland.

Na pokładzie tego statku umieszczono plakaty z napisami w języku szwedzkim w rodzaju: „Lenin żyje nadal w żelaznej woli proletariatu międzynarodowego”, „Proletariusze wszystkich krajów łącznie się”, „Pozdrowienia dla robotników szwedzkich od towarzyszy robotników i chłopów sowieckich”. Jedno z pism podaje nawet, że załoga statku po wyjściu na ląd rozdawała literaturę propagandową.

Posel związku sowieckiego w Sztokholmie wyraził z tego powodu szwedzkiemu ministrowi spraw zagranicznych ubolewanie i oświadczył, że podejmie kroki, ażeby statek opuścił niezwłocznie port szwedzki.

Koncerny naftowe PREMIER i DĄBROWA oraz firmy Spółka Akcyjna NAFTA i Spółka Akcyjna FANTO, złączone obecnie w grupie francuskich towarzystw naftowych, przemysłowych i handlowych „MAEOPOLSKA”, zjednoczyły z dniem 1 września b.r. dotychczasowe organizacje krajowej sprzedaży Towarzystwa „OLEUM” i „KARPATY” pod firmą

„KARPATY”

Sprzedaż Produktów Naftowych Sp. z ogr. por.
we LWOWIE ul. Batorego 26

która za pośrednictwem własnych oddziałów i agencji, rozrzuconych na całym obszarze Rzeczp., sprzedawca będzie z ośmiu rafinerii koncernowych, a mianowicie: Drohobycz (dwie), Dziedziczk, Gliniki Marjampolskim, Jędrzychowice, Trzebinia i Ustrzyckich Dolnych

naftę
benzynę
oleje smarowe
oleje automobilowe

i znane ze swej jakości oleje specjalnej marki

„GALKAR”

Ofiarności Sz. Czytelników polecamy zredukowanego niższego funkcjonariusza kolejowego, chorego na gruźlicę, obarczonego rodziną. Łaskawe ofiary przyjmuje adm. „Słowa”

Kapelusze

Borsalino, Habig, Kückel i in.

E. MIESZKOWSKI
MICKIEWICZA 22.

SZKOLNE KSIĄŻKI

nowe i używane
Materiały piśmienne
poleca:

Księgarnia K. Rutkiego
Wilno, Wileńska 38.
Telef. 944.

Zamówienia zamiejscowe wysyła odwrotnie za zalicz. poczt.
Programy szkolne bezpłatnie.

POD PROTEKTORATEM MARZAŁKA JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO

DIERWIE TARGI POŁNOCNE I WYSTAWA ROLNICZO-PRZEMYSŁOWA 18.8-9.9 w WILNIE 1928

Jak się odbędą tegoroczne manewry armii czerwonej?

Doroczne manewry jesienne armii czerwonej odbędą się tym razem w okręgu kijowskim, a więc w dzielnicy południowo — zachodniej ZSSR.

Manewry tegoroczne, których rozmiar będą daleko większe, niż w latach poprzednich, rozpoczną się w pierwszej połowie miesiąca września. Prace przygotowawcze, — jak wiadomo z depesz, podjęte zostały już w tych dniach. W manewrach kijowskich wezmą udział prawie wszystkie rodzaje broni. Oprócz formacji piechoty, kawalerji i artylerji uczestniczyć w nich będą liczne oddziały lotnicze, samochody pancerne, czołgi, oddziały inżynieryjne, optyczne i t.d. Projektowane jest urządzenie w ramach manewrów inscenizacji obrony Kijowa przed atakiem lotniczym. Specjalną rolę odegra w manewrach tegorocznych towarzystwo awiacyjno — chemiczne „Ossoawiachim”, którego oddziały wstępować będą w charakterze samodzielnych formacji pomocniczych lotniczo — chemicznych.

W manewrach jesiennych weźmie dalek udział cała ludność cywilna okręgu kijowskiego, w szczególności zaś ludność samego miasta Kijowa. Już obecnie organizowane są we wszystkich fabrykach, biurach i urzędach specjalne oddziały z pośród robotników i urzędników. Oddziały te, podobnie jak oddziały komsomolców, przydzielone zostaną do poszczególnych formacji, gdzie pełnić będą służbę pomocniczą bez broni (w razie potrzeby z bronią) głównie w bataljonach technicznych, rowerowych motocyklowych i t. d. Okręgową organizacją inżynierów utworzyła specjalną kompanię inżynieryjną, która oddana zostanie do dyspozycji politycznemu kierownictwu manewrów, przerzucać się będzie stale z miejsca na miejsce, organizując w poszczególnych punktach wieczornice dla uczestników manewrów, na których poszczególnym czerwonogwardystom i cywilnym uczestnikom manewrów udzielane będą wyczerpujące informacje na temat techniki wojennej. Już obecnie odbywają się we wszystkich fabrykach kijowskich specjalne zebrania wieczorne, na których wyjaśniane jest robotnikom i urzędnikom miejscowym znaczenie tegorocznych manewrów.

O ile chodzi o samą działalność wojska, to w manewrach tegorocznych specjalny nacisk położony zostanie na sprawność poszczególnych mniejszych jednostek, które występować będą tym razem daleko samodzielnie, niż dotychczas. Działalność wywiadowcza tych formacji rozpoczęta została już w ostatnich dniach sierpnia.

Tegorocznymi manewrami armii czerwonej kierować będzie osobiście nowomianowany szef sowieckiego sztabu generalnego, Szpansznikom. Naczelnikiem sztabu generalnego manewrów będzie komendant korpusu, Triandofilow, a głównym komisarzem politycznym sam kierownik dowództwa politycznego armii czerwonej, Bubenow.

Dla korespondentów pism sowieckich, którzy w liczbie ponad 100 przybędą na manewry, zorganizowano już teraz specjalne kursy przygotowawcze, na których zaznajomieni oni zostaną z głównymi zasadami manewrów. By mogli następnie rzeczowo i szybko informować opinię o przebiegu ćwiczeń i w ten sposób popularyzowali armię nie tylko wśród ludności Rosji centralnej, lecz i tych dzielnic Z.S.S.R., gdzie manewry nigdy się nie odbywają, t. j. przedewszystkiem dzielnic wschodnich.

JUTRO

god. 10 rano otwarcie, g. 11 ekspertyza

Wystawy Hodowlanej

Dziś we środę o godz. 8 w. fajerwerki i ogień sztuczne.

POD PROTEKTORATEM MARZAŁKA JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO

DIERWIE TARGI POŁNOCNE I WYSTAWA ROLNICZO-PRZEMYSŁOWA 18.8-9.9 w WILNIE 1928

Stała wystawa na placu Wileńskiego Syndykatu Rolniczego

w WILNIE, ul. Zawalna Nr. 9

maszyn i narzędzi rolniczych

Fabryki:
UNIA (Ventzki) — siewniki, plugi, kultywatory, wialnie.
ZJEDNOCZENIE (Moritz, Zawadzki, Sierpczanka) — kieraty, młotarnie, wialnie, plugi, brony, sieczkarnie.
WOLSKI — walce, ugniatacze Campbella, wialnie, kieraty.
SUCHENI — plugi.
ALFA LAVAL — wirówki i instalacje młeczarni.
WERMKE, GERD EVEN, GROSS — plugi i brony łkowe.
Motorki „MOCARZ-URSUS” krajowe traktory oraz motory „Deeringa”
Pozatem wyroby wielu innych fabryk krajowych i zagranicznych.

FRANCUSKI OGRÓDEK DZIECIĘCY

N Szepowalnikowowej Trocka 7.

Zapisy dzieci przyjmuje się w kancelarii, codziennie od godz. 11—13ej.

100-krot bezpieczniej kupić książki szkolne

Nowe bez bakterji

w Księgarni 100-warzyszenia Nauczycielstwa Polskiego w Wilnie ul. Królewska 1.

Oraz wszystkie MATERJAŁY PISMENNE

TOŁSTOJ.

— Z powodu święconego na całym cywilizowanym świecie stulecia jego urodzin.

Myślą nie ogarnąć wszystkiego, co w dziele Tołstoja jest i co o niem powiedziano już i napisano...

Twórczość swych gmach nadzwyczajny wznosił z podziw budząca pracowitością i płodnością niewyczerpaną przez lat bezmała sześćdziesiąt, a od trzech blisko dziesiątków lat stał na świeczniku świata, bałwochwalczo uwielbiany przez jednych, obwołany antychrystem przez drugich. Wpływ wywarł potężny, a jeśli nie wpływ to urok.

Byłże li tylko zjawiskowem objawieniem się światu „duchy rosyjskiej”, dając jej wyraz najpełniejszy a uderzający oryginalnością i bogactwem cech charakterystycznych? Nie. Popularne to, zdawkowe określenie nie wyczerpuje bynajmniej — jeżeliby nawet przyjąć je bez zastrzeżeń — całej indywidualnej istoty wielkiego pisarza oraz jego roli. Tołstoja nie sposób relegować do szeregu, choćby najwspanialszych i typowością swoją rzadkich niezmiernie okazów rasowych. Osobliwy jest Tołstoja, do najdalszych granic, lecz nie osobliwością — gatunkową.

Pisma Tołstoja to — głos sumienia współczesnego człowieka; wyraźnie, — „człowieka”, nie zaś ludzkości. Najdonioślejszą jego jest zasługa oraz tytułem do wielkości, jest sumienie człowieka — budził. A budząc je wytworzył wśród świata pewną moralną atmosferę, do której garnąć się będą

ludzie, co — przejrzieli i przychodząc będą: wytnąć w niej.

Wielkim jest powtórze Tołstoja, jako wręcz niedoścignuty, niemal jasnowidzący: diagnosta Zła. Z nierówną przenikliwością dostrzegł je, wykrył jąkające się i czające; obdarzony genialną percepcją zła moralnego a równocześnie wielkim talentem pisarskim, ogromną swoją wizją Zła rzucił w ludzi z taką siłą, że aż drgnęły i obudziły się sumienia człowieka znieczulone i zmartwiałe w zgrubiałym w ciągu wieków skorupach obłudy i konwencjonalnych paradoksów. Wielkie, smrotne i demoralizujące „kłamstwo życia” wykrywał, określał je do najściślejszych szczegółów i oddał i przez życie całe *przeclawstawał* kłamstwa i obłudzie: prawdę.

Zdawałoby się, że takie jakby nad ludzkie ogarnięcie ogromu przeciwności między tem, co na świecie jest, a co być powinno, marna ludzka istota, potrzebująca pozytywnych pewników, rzucona w burzliwy, bezmierny ocean zła i dobra, przeciwstawieństw i sprzeczności, nie znajdzie nigdy odpowiedzi na pytanie: co z tego jest a co dobre. I pisał: „Wiecznie ruchomy, bezgraniczny, skłębiony chaos dobra i zła pokreślił ludzie demarkacyjnymi i fikcyjnymi linjami i spodziewają się, czekają, że się mo-

rze rozdzieli akurat według tych linii fikcyjnych konturów!” W następstwie atoli wszelkie wątpliwości pozniakały. Przykazania Dobra te są: nie zabijaj, nie cudzołóż, nie przysięgaj, przebaczaj tym, co cię skrzywdzi i kochaj nie tylko bliźnich, lecz i wrogów swoich. Wszystko, co po za linią jest tych przykazań oraz ich rozwinięcia: zło jest, niegodziwe i zgubne dla człowieka. Zaś żadnego kompromisu między Dobrem a Złem być nie może. Moralny radykalizm pozostał do końca życia niezmienną cechą Tołstoja.

Człowiek rodzi się nie — jak twierdzi wielu — ze zmię instynktami, które najpierw poskramić a potem wypłenić w nim należy, lecz przeciwnie przychodzi na świat z przyrodzonym ciążeniem ku Dobru. Nie trzeba przeto hamować i wypaczać tych jego dobrych popędów i instynktów, co właśnie czynią przeciwnicy i niekonsekwencje utartego poczucia moralnego, co właśnie czynią panujące na świecie kłamstwo, fałsz, obłuda.

Lecz Tołstoja nie jest tylko diagnostą; jest zarazem moralistą. Moralista wskazywał winien drogi do salwowania cnoty lub też zwalczania jej przeciwników. I oto stanęliśmy wobec najpopularniejszego kamienia węgielnego nauki Tołstoja. Tołstoja rzekomo potępiał wszelką walkę ze Złem, nawołując do... niesprzeciwiania się Złemu! Trudno było zdobyć się na efektywniejszą legendę dla puszczania jej w obieg.

Tołstoja, który wzdrygał się na każde cierpienie, zadawane bliźniemu, głosił jedynie, że walka ze Złem nie powinna być prowadzona przemocą, stającą przymus moralny lub gwałt

fizyczny. Albowiem sam taki sposób prowadzenia walki będzie postępkiem złym, niemoralnym, sprzecznym z dogmatem miłowania bliźniego. Miłość bliźniego, jak ją pojmował Tołstoja, nie da się pogodzić nawet z żadną zgolą namietnością, opanowującą człowieka, nawet z patriotyzmem, z natury swojej egoistycznym. Altruizm idealny, którego Tołstoja był tak gorącym apostołem jak bezwzględnej Prawdy, musi być wolny, czysty i wolny od podniesienia ręki na bliźniego. Walka ze Złem może być jedynie i wyłącznie prowadzona: przez doskonałe się wewnątrz, moralne jednostek w duchu nauki Chrystusowej wolnej od wszystkiego, czem ją zaważyła nieszczerość ludzka lub urąganie zdrowemu rozsądkowi.

Na Zło nie podnosi Tołstoja miecza. Przeciwwstawia mu tylko ludzkie indywidualne tak doskonałe duchem, że aż na Zło całkiem nieważliwe. Oto zredukowana do najprostszego zasadniczego uogólnienia kwintesencja praktycznej nauki Tołstoja wieńcząca niejako teoretyczny wykład jego o Złemu i Dobrem i o wzajemnym ich do siebie stosunku na świecie i w życiu ludzkim.

źródła istnienia ludzkiego, do którego istnienia wraca, ale i jako ku jedynie Prawdzie. Tymczasem jeżeli można mówić o „religji” ufundowanej i krzewionej przez Tołstoja, to nazwać ją wypadnie bardzo praktyczną a powstałą na gruzach startego w proch wszystkiego, co nie zgadza się ze zdrowym rozsądkiem.

Mniejsza jednak, czy — jak tłumaczył Mereżkowskij — chrystjanizm Tołstoja był buddaizmem czy też „religijnem pogaństwem”, czy też palił Tołstoja ofiary Chrystusowi jak owi, o których wspomina św. Paweł, poganie z czasów do-Christusowych, składający świadomie ofiary na ołtarzu jakiegoś niewiadomego Boga a nieświadomie składający te ofiary — Chrystusowi... Niech się z Tołstoja, jako założycielem „religji” tej lub owej załatwiają bezpośrednio interesowani w tem, aby go w ortodoksji swojej posiadać lub go choćby *in extremis*, na łono tej ortodoksji powrócić.

To, co wielkie i bodaj że nieśmiertelne pozostało po dziele życia Tołstoja, to pozostaje poza wyznaczeniami „apostolstwa Tołstoja — któremu oddał na usługi olbrzymi swój talent pisarsko-artystyczny polegają na zachęcaniu do pełnienia cnot, które nie waha się nazwać Dziedzichowski „najważniejszemi kwiatami chrystjanizmu”. Z całej masy dusz ludzkich powypieniał Tołstoja Zło, fałsz, poziomość, nieczystość, tchórzliwość i zasał je ziarnem najpiękniejszego altruizmu.

Revolucjonista zwano go i anarchista... A onci przeciw zażęgnął rewolucyjny anarchizm Hercena i Bakunina, zwracając jego impet ze słaboków usianych odłamkami dynamitu

Był powieściopisarzem — artystą największej miary, do jakiej talent wogóle wzbic się może. Nieprześcigniony stoi w Panteonie międzynarodowym. Ogniem porywającego idealizmu rozświetlający najtajniejsze mroki duszy ludzkiej, a objawy jej życiowe malujący z przedziwną plastyką słowa o niezrównanej mocy i blasku.

Z dwóch tylko stron widzimy

Z wojewódzkiego zjazdu pracowników miejskich i 10-cio letnie istnienia związku pracowników miejskich w Wilnie.

W pierwszym dniu zjazdu, zgodnie z programem o godz. 7 rano delegacja związku pracowników miejskich powitała na dworcu wileńskim przybyłych na zjazd pozamięskowych delegatów w liczbie około 30 osób.

Wśród przybyłych gości zanotowaliśmy przedstawicieli następujących samorządów miejskich: z Warszawy na czele z wiceprezydentem p. Boguckim, z Sosnowca, Krakowa, Równego, Borysławia, Zgierza, Zawiercia, Doiny - Szwajcarskiej, oraz poszczególnych miast województwa wileńskiego.

Z dworca zebrani uczestnicy zjazdu udali się na Rosnę na groby poległych obrońców Wilna, gdzie złożono wspaniały wieniec.

Obrazy zjazdu poprzedzone zostały uroczystym nabożeństwem w kościele św. Ducha (po-Dominikańskim) odprawionym przez ks. proboszcza Kułesę.

OBRAZY ZJAZDU.

O godz. 10. m. 15 w sali Śniadeczek U.S.B. rozpoczęto obrady zjazdu. Po zagajeniu zjazdu przez prezesa centralnego związku w Warszawie p. Popielawskiego, przemówienia powitał i wygłosił: w imieniu p. wojewody Raczkiewicza — naczelnik wojewódzkiego wydziału samorządowego p. Rakowski i w imieniu m. Wilna — wiceprezydent inż. Czyż, w imieniu m. Warszawy — wiceprezydent Bogucki, ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej — inspektor Leszczyński, m. Krakowa — p. Kabuński oraz przedstawiciel samorządu powiatu Wileńskiego - Trockiego. Treść tych wszystkich powitańnych okolicznościowych przemówień dotyczyła w większej mierze zagadnień organizacyjnych samorządowych.

Następnie przystąpiono do wyboru prezydium zjazdu w skład którego powołano pp. prezesa centralnego zw. w Warszawie Popielawskiego, przedstawiciela m. Krakowa Kubalskiego, m. Sosnowca Mroczkiewicza i m. Wilna J. Kojecia. Porządek dziennych obrad obejmował 3 referaty, dyskusję i rezolucję oraz wolne wnioski.

Pierwszy referat wygłoszony przez p. Popielawskiego dotyczył organizacji zawodowej, jej zadań i celów. Drugi referat w sprawie działalności związku i jego aktualne zadania (upoosażenie, emerytura, organizacja i t.p.) wygłosił sekretarz centralnego związku w Warszawie p. Gajewski i trzeci dotyczący państwowo — twórczej roli miasta — sekretarz Rady Miejskiej m. Wilna p. Dziewicki.

Po odczytaniu wszystkich referatów, które przyjęto hucznymi oklaskami przystąpiono do dyskusji w czasie której zabrał głos przez związek pracowników miejskich m. Wilna i naczelny lekarz szkół powszechnych w Wilnie poseł dr. Brokowski. W przedmowie swem dr. Brokowski podkreślił że tematy wygłoszonych na zjeździe

referatów i ich myśl przeczornie świadczą o tem, że aczkolwiek Związek Pracowników Miejskich jest związkiem zawodowym, który broni interesów materialnych pracowników miejskich, to na pierwszy jednak plan wysuwa zawsze kwestię zasadniczą, jaką jest organizacja samorządowa jako jednostka organizmu państwowego. Następnie przyjęto cały szereg rezolucji domagających się między innymi od władz wydania jednolitej ustawy o organizacji terytorjalnej, odpowiednich zarządzeń w celu zaprowadzenia fachu wydziału Magistratów niezależnych od przypadkowych wpływów politycznych, oraz o definitywne uregulowanie sprawy uposażenia pracowników komunalnych i wydanie jednolitych przepisów emerytalnych.

W czasie tym zredagowano również trzy telegamy, które po odczytaniu i przyjęciu hucznymi oklaskami wysłano do Prezydenta Rzeczypospolitej Marszałka Piłsudskiego i premiera Bartla.

Na tem zakończono obrady zjazdu.

ZŁOŻENIE WIENCA NA MOGILE PO WSTANCÓW.

Po skończonych obradach o godz. 3 po poł. wszyscy uczestnicy zjazdu z orkiestrą ruszyli z dziedzińca U.S.B. pochodem na Górę Zamkową, gdzie złożono wieniec na mogile powstańców z roku 1863. Tutaj okolicznościowo i treściwie przemówienie do zebranych wygłosił sekretarz Rady Miejskiej p. Dziewicki. O godz. 16 przystąpiono do zwiedzania zabytków miasta i Targów Północnych poczem nastąpiła przerwa obiadowa.

DALSZY PRZEBIEG UROCZYSTOŚCI

Ku uczczeniu tej uroczystości 10-letniej istnienia Związku Pracowników Miejskich o godz. 19 w sali Śniadeczek odbyła się akademja o uroczajnym programie.

Podkreślić należy, iż wśród gości i uczestników zjazdu na akademji dało się zauważyć prezydenta m. Wilna p. Polewskiego, b. prezydenta m. Wilna p. Bańkowskiego, p. Łokuciewskiego oraz cały szereg przedstawicieli rządowych, samorządowych i społecznych.

Na zakończenie programu 1 dnia zjazdu o godzinie 21 m. 30 w górnej sali restauracji „Georges'a" odbył się bankiet w którym wzięło udział około 150 osób.

II DZIEŃ ZJAZDU.

W dniu wczorajszym po zwiedzeniu miasta, wszyscy uczestnicy zjazdu udali się statkiem do Werek gdzie się odbył wspólny obiad.

W dniu dzisiejszym zaś t. j. w III-cim dniu zjazdu nastąpi wycieczka do Trok i zakończenie zjazdu.

TARGI I WYSTAWY.

KONKURS POCIĄGOWY NA WYSTAWIE.

W dniu 7 b. m. odbędzie się konkurs pociągowy dla koni wystawianych na Wystawie. Do konkursu zapisano już kilkanaście koni.

EKSPERTYZA EKSPONATÓW.

Począwszy od 6 b. m. urzędować zacznie specjalna komisja, która przeprowadzi ekspertyzę żywego inwentarza, wystawionego na Wystawie Rolniczej. Jak się dowiadujemy w komisji wezmą udział wybitni fachowcy, a między innymi przybyli specjalnie na zaproszenie dyrekcji Wystawy: profesor Prochowczak z Krakowa i prof. Konopliński z Poznania.

W dniu 9-go odbędzie się też licytacja inwentarza żywego.

LEKCJE MUZYKI fortepian i teoria

udziela Michał Józefowicz prof. Konserwatorium, Informacje od 11-iej-1-iej i od 4-5 pp. S-to Jakóbska 6-1.

twórczość artystyczną Tołstoja, jakby ograniczoną. Po pierwsze: antytezą był Szekspira. Twórczość Tołstoja artystyczna była nawskroś egotyczna; każdy jego bohater to on sam. Szekspira zastąpił całkowicie: Hamlet, Lear, Falstaff, wszyscy oni, Tołstoj nie rozumiał Szekspira i lekcewał go. Szekspir zrozumiałby Tołstoja...

Gdy twórcza „Anny Kareniny", „Wojny i pokoju", „Zmierzwiłystania" i „Sonaty Kreutzerowskiej" odzwierciedla doskonale tragedję człowieka t. j. jednostki ludzkiej, nie odczuwał tragedji ludzkości. Znała mu jedynie tak, jak tylko Tołstoj przekonał umiać, i umiłowana dusza człowieka, jakby jednego typu: ta, co szamoce się w upadku swym, albowiem nie pęda takiego żywota ziemskiego, jakiby pędzić powinna, lub żyć tak, jakby powinna — nie może.

I twierdzić wolno, iż z biegiem lat ogarniać zaczęło wielkiego optymizmu zwątpienie w możność doskonałenia się duszy ludzkiej skrupowanej tu na ziemi obrzydła, tradycyjna, cała organizacja jakby państwowa — Zła. Antyteza żyjącego w duszy naszej Królestwa Bożego i panowania Zła na ziemi zbyt potężna jest, aby dała się skruszyć. Dusza ludzka budzi się, zrywa się, pragnie, łaknie — i odpada na dno grzechu, fałszu i obudy. Żyć musi inaczej, niżby pragnęła żyć, zadając co chwila kłam i instynktom swoim i świadomości.

Zdażył tylko sam zasnąć tragedji tej najwyższego napięcia, a tak napięto to szarpnęło nim pewnego dnia ogromnie i do głębi, że osmdziesięcioletni zerwał się szukać chwili ukojenia, zerwał się szukać miejsca, gdzieby mógł strząsnąć z siebie jarzmo tej tragedji — bodaj na jeden choćby tylko moment, przedzgonny.

Poruczeniem Jasnej Polany zamknął Tołstoj dzieło swoje, jak symbolem najwyższej odwagi, a zarazem konieczności tragicznej.

„Całe nasze życie — pisał — to sen, co go pozycujemy za życie rzeczywiste dlatego tylko, że innego, bardziej rzeczywistego życia — nie znamy. Życie nasze tu na ziemi jest tylko jednym ze snów owego bardziej rzeczywistego życia i ciągną się te sny dalej, dalej w nieskończoność aż do ostatecznego, rzeczywistego istnienia, do istnienia Boga. Przycięcie na świat i pierwsza o świecie świadomość nasza, to — zaśnięcie i rozpoczęcie się głębokiego snu; śmierć zaś to przebudzenie się. Wczesna śmierć, — to jakby zbudzono człowieka, który się wyspał. Śmierć starca, — schodzi na człowieka, który się wyspał, sen miał już lekki i sam się obudził..."

I oto „wielki starzec" sen miał już lekki jakby raz po raz widział już jawę „tamtego brzegu", a wreszcie, syt ziemskiego snu — zbudził się do nowego doskonałego życia.

ŚRODA 5 Dnia Wawrzyńca jutro Zacharjasza

Wschód s. g. 4 m. 45 Zach. s. o. g. 18 m. 37

Spostrzeżenia meteorologiczne Zakładu Meteorologii U. S. B. z dnia — 4-IX 1928 r.

Cisnienie średnie w m.	766
Temperatura średnia	+ 12°C
Opad za dobę w mm.	1
Wiatr orzeważający	Południowo-zachodni

U w a g i: pochmurno, przelotny opad. Minimum za dobę -0°C. Maximum na dobę 16°C. Tendencja barometryczna: bez zmian.

URZĘDOWA.

(v) Wiceminister Spr. wewn. p. Jaroszyński i marszałek Sejmu p. Daszyński w Wilnie. W związku z otwarciem wystawy hodowlanej na Targach Północnych przybywają w dniu dzisiejszym pogoniem pociągami z Warszawy do Wilna wiceminister spraw wewnętrznych p. Jaroszyński i marszałek Sejmu p. Daszyński. Gości z Warszawy na dworcu oczekiwac będzie p. wojewoda Raczkiewicz w towarzystwie niektórych naczelników wydziałów województwa.

Pobyt wiceministra Jaroszyńskiego i marszałka Daszyńskiego w Wilnie potrwa prawdopodobnie kilka dni.

MIEJSKA.

(v) Subsydia na zatrudnienie bezrobotnych m. Wilna. Magistrat m. Wilna został ostatnio powiadomiony, iż Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej wysygnowało na zatrudnienie bezrobotnych m. Wilna kwotę 8000 zł.

Suma ta przekazana zostanie Magistratowi przez województwo Wileńskie. (v) Projekt realizacji miejskiego gmachu higieny. Informacja nas, iż prace nad realizacją projektu budowy miejskiego gmachu higieny są w pełnym toku. Jak uchwalono na ostatnim posiedzeniu miejskiego komitetu wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego, gmach ten stanie przy brzegu Wilji obok elektrowni miejskiej.

Kosztu budowy gmachu, który pomieści w sobie pralnie, łaznie i baseny pływackie, urzędzone według najnowszych wymagań technicznych i higienicznych są obliczone na sumę około 2 mil. zł.

Część tych wydatków wysokości 3000 zł. pokrywa państwo urząd W. F. P. W. Wobec jednak szczupłych sum zebranych dotąd na ten cel, Magistrat m. Wilna przystąpił narażenie do budowy prywatnie jako fragment całego комплекtu.

Prace na całkowite ukończenie budowy tego gmachu higieny są przewidziane na okres dwuletni.

(p) Ukończenie fontanny na skwerku Orzeszkowej. Onegdaj ukończone zostały trwające od dłuższego już czasu roboty przy urządzaniu fontanny na skwerku Orzeszkowej; wczoraj zaś usunięto szopę dla narzędzi i materiałów.

Fontanna ta — pomysł i dzieło znanego w Wilnie artysty rzeźbiarza p. Noworytło — składa się z dwu, amfiteatralnie wznoszących się, muszli metalicznych z których wstrzela do góry wysoki stróżek, zakończony drugim pomniejszonym, wszystkie to zamknięte solidnym, a zarazem estetycznym basenem betonowym, otoczonym dokoła rabatą z kwiatami. Ku ogólnemu jednak zdziwieniu fontanna, mimo że próba dała jaknajpomyślniejsze wyniki, dotychczas nie jest czynna.

Wprawdzie przyzwyczajeni jesteśmy w Wilnie do nieczynnych fontann, (egzemplum fontanny w ogrodzie po-Bernardyńskim, uruchomiana raz w rok kolo Wielkiej Nocy), w danym jednak wypadku mamy nadzieję że Magistrat nie zechce obstawać przy dotychczasowych swych tradycjach w tej dziedzinie i fontannę uruchomi, inaczej bowiem naprawdę nie warto się było fatygować się z jej wznoszeniem!

(z) Uporządkowanie okolic kościoła Serca Jezusowego. Zaniedbane okolicie liczące uczęszczanego kościoła Serca Jezusowego doznały nareszcie ich uporządkowania. Na przylegającym do terenu kościelnego odcinku ul. Archangielskiej ułożono chodnik betonowy. Jak widzimy apel prasy nie pozostał bez skutku.

Spodziewać się należy że Magistrat nie ustanie na polowie drogi i jednocześnie ułoży chodniki i od strony ulicy Archangielskiej.

SZKOLNA. — Przedszkole Kola Pol. Mac. Szk. im. T. Kościuszki ul. Turgielska 12 (Nowy Świat) przyjmuje zapisy dzieci w wieku od lat 4 do 7 codziennie od g. 5 do 7 wiesz. w lokalu Kola do dn. 5. 9. włącznie. Dla rodziców zapisujących więcej niż jedno dziecko przewidziane są ulgi.

KOMUNIKATY

— Komunikat. Zarząd Wileńskiego Oddziału Związku Ochrony Mienia Polaków w Wilnie, ul. Zawalna Nr. 1 niniejszym podaje do wiadomości poszkodowanych że wskutek wzmocnienia się frekwencji interesantów, zgłaszających się w celu przetrwania dziesięcioletniej dawności i rejestracji strat urzędowanie nie ulegnie zapowiedzianej przerwie i odbywać się będzie normalnie, przez miesiąc wrzesień i październik r. b. — Stowarzyszenie Ligi Katolickiej parafii św. Jakuba zawiadamia wszystkie osoby ten zainteresowane, że Skarbniczka p. Niedziaka przyjmując składki członkowskie, wydaje legitymację i udziela wszelkich informacji codziennie od godz. 4 do 6 pp. w sklepie pod firmą „Pierwsza Wileńska Spółka w i przetworów owocowych" przy ul. Wileńskiej pod Nr. 36.

SAMORZĄDOWA.

— Kiedy rozpocznie pracę Rada Wojewódzka. Jak się dowiadujemy ze źródła dobrane poinformowanego należy oczekiwać zwolnienia konstytuowanej już Rady Wojewódzkiej na początek października r. b. Na porządku dziennym zwolnowanego posiedzenia Rady figuruje między innymi następujące punkty:

- 1) sprawozdanie p. Wojewody z dotychczasowej czynności podległych Mu władz i urzędów na terenie Województwa oraz program prac — zamierzony na przyszłość,
- 2) wybory trzech członków Wydziału Wojewódzkiego i trzech zastępców,
- 3) odebranie od członków Rady Wojewódzkiej przepisanych prawem przysiężek.

W ten sposób należy spodziewać się że Wydział Wojewódzki rozpocznie swe funkcje już w październiku r. b. i że dzięki temu zostaną zrealizowane postulaty o powo-

łaniu czynnika obywatelskiego do współpracy z władzami, zawarte w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19.1. r.

(o) W sprawie organizacji wyborów do Izby Przemysłowo - Handlowej w Wilnie. W związku z wyborami do Izby Przemysłowo - Handlowej w Wilnie, obejmującej Wileńskie, Białostockie, Nowogrodzkie i Poleskie województwa, odbyło się onegdaj połączone posiedzenie wszystkich żydowskich organizacji gospodarczych w Wilnie. Uchwalono zblokować się i wystawić wspólną listę kandydatów.

Poza tem została wyłoniona komisja, mająca za zadanie przeprowadzenie wyborów do Izby.

W skład komisji weszli: pp. A. Gordon, S. Rozental, M. Zajdszur, A. Zalkind, E. Pruzan, A. Kawenoki, S. Kronik, S. Lewi i A. Flaks.

Do przysiężeniu tej komisji powołano pp. A. Gordona (prezes), M. Zajdszur (wiceprezes) i S. Kronika (sekretarz).

ROZNE.

(o) Sprawa rejestracji gospodarstw rolnych. Jak już donosiliśmy, w wykonaniu rozporządzenia rady ministrów o statystyce produkcji rolnej, wydział statystyczny Magistratu przystąpił do przeprowadzenia na terenie Wielkiego Wilna rejestracji ilości stanu zwierząt gospodarskich, wyznaczając termin zgłoszenia do dnia 5 września r. b. Jak się dowiadujemy, do dnia wczorajszego zgłosiła z posiadaczy zwierząt gospodarskich tylko jedna p. Homolicka, i Solanieszek i to tylko dzięki precyzyjnej wzmiance w „Słowie".

Ponieważ niezgłoszenie ilości stanu zwierząt, grozi posiadaczom, jak obwieszcza Magistrat, karą do 500 zł., Magistrat winien był przedsięwziąć wszelkie środki do opowieszczenia ludności, nie ograniczając się do kilku nalepek, które z trudnością można przeczytać wobec tego, że są rozlepiene na wysokości, niemożliwej dla zwrotzenia na nich uwagi. A i wzmiankę dla „Słowa" udało się uzyskać tylko po wielkich trudnościach, chodząc od Annasza do Kaifasza.

— Nowy traktor szwedzki do ropy nątowej. W piątek dnia 7 b. m. odbędzie się w uniwersyteckim majątku Kuprianiski (przy szosie lidzkiej 5 km. od Wilna) pokaz orki nowym traktorem szwedzkiej fabryki „Munkells", reprezentowanej w Wilnie przez firmę Zygmunt Nagrodzki.

— Tydzień dziecka. W dniu dzisiejszym o godz. 7-iej wiecz. w sali posiedzeń Rady Miejskiej odbędzie się posiedzenie Wydziału Wykonawczego Wileńskiego Komitetu Wojewódzkiego „Tygodnia Dziecka". Wobec zbliżającego się terminu „Tygodnia Dziecka" (16-23 września r. b.) dzieło ma być ustalone ostatecznie program tego pierwszego święta dzieci oraz będzie omawiany szereg bardzo pilnych spraw bieżących.

— Wycieczka urzędników państwowych. Wczoraj w pierwszym dniu swego pobytu w Wilnie wycieczka urzędników państwowych zwiedziła Starostwo Wileńskie - Trockie, gdzie udzielił objaśnień p. Starosta Witkowski, miasto i jego zabudki oraz wystawę Rolniczą i Targi. Wczorczem uczestnicy wycieczki byli na przedstawieniu w Teatrze „Reduta". W dniu dzisiejszym wycieczka zwiedzi Wystawę Regionalną a po południu wyjedzie do Trok.

— Kwesta na kościół garnizonowy św. Ignacego. dn. 1 września r. b. data 506 zł. 62 gr. Wszystkim ofiarodawcom, a szczególnie Sz. Sz. Paniom kwestującą Komitet składają niniejszym podziękowaniem starostwem „Bóg zapłać".

— Stacja Ochrony Roslin w Wilnie wespół z Wileńskim T-wem Ogrodniczym urzędowo pokazy sposobów i środków walki ze szkodnikami i chorobami roślin uprawnych w ogrodku Rolniczego T-wa Ogrodniczy na terenie Targów i Wystawy Rolniczej - Przemysłowej w Wilnie w dniach: 6. 9. o godz. 11 — 12.30, 7. 9. o godz. 16 — 18, 8. 9. o godz. 11 — 12.30 i od 16 — 18.

— W razie deszczu pokazy nie będą mogły się odbyć i będą odwołane.

— Człopiśma „Sacha" otrzymało swe akta z powrotem. Starostwo Grodzkie podaje do wiadomości, że w dniu dzisiejszym redakcja i administracja czasopisma „Sacha", mieszcząca się w lokalu zawieszonym T-wa Szkoły Białoruskiej, otrzymała z powrotem swoje akta po wymiłowaniu ich z opieczętowanych przez policję akt Towarzystwa Szkoły Białoruskiej.

(o) Zebrania kontrolne. Sprawa zebrania i raportów kontrolnych rezerwistów nie jest jeszcze w roku bieżącym ostatecznie za decydowana. Wobec tego, że w latach ubiegłych zebrania kontrolne objęły wszystkie roczniki rezerwistów nie jest wyłączone, że w roku bieżącym nastąpi przerwa i że kontrolne zebrania zupełnie nie będą odbywać. W każdym razie ostateczna decyzja w tej sprawie ma zapaść w ciągu najbliższych dwu tygodni, odbędzie się kontrolne zebranie w r. b. u kogo bieżącym, o ile się odbędzie, będą dotyczyły roczników, które zwaną przed trzema laty na te raporty i zebrania. W ten sposób skontrolowanoby, czy wycieczki z rezerwistów odbyły się, posiadają książeczki wojskowe i przydziały.

(o) Ułatwienia paszportowe. Otrzymał dowodu osobistego napotyka na pewne trudności. Największe trudności mają urodzeni w miejscu faktycznego zamieszkania, zapisani do ksiąg stałej ludności, lub organizacyi stanowiących w innych miejscowościach. Osoby takie obowiązane są, wyrabiając sobie dowód osobisty, przedstawić niezbędne dokumenty, których otrzymanie nie przechodzi z łatwością. Wobec tego Min. Sor. Wewnętrznych wydało polecenie władzom miejscowym, aby pouczyły magistraty i urzędy gminne o przyspieszeniu przystąpienia do odbioru dowodu osobistego, wyciągów z ksiąg stałej ludności, lub ksiąg stanowiących, a także odpisów aktów słubnych. Na wszystkich takich aktach powinna być odnotowana, że są one wydane celem uzyskania dowodu osobistego. Należy przypomnieć pentom, aby w pismach do urzędów zaznaczyli, że proszą o przysłanie odpisu celem otrzymania paszportu wewnętrznego.

— Białorusini zabiegają o reaktywowanie T-ta szkoły białoruskiej. W dniu wczorajszym do p. wojewody Raczkiewicza zgłosiła się delegacja białoruska w składzie: pp. Trepli, Kruka i Szarkiewicz, ponownie prosząc o przychylene rozpatrzenie rekursu w sprawie zawieszenia w działalności T-twa szkoły białoruskiej. P. Wojewoda obiecał rozpatrzyć sprawę w najbliższych dniach.

Kazimierz CHRAPOWICKI

obywatel Ziemi Kowieńskiej, po długich i ciężkich cierpieniach zmarł dnia 3-go września 1928 roku, przeżywszy lat 50. Ekspartaz zwłok z domu żony ul. Smoleńska Nr. 3 do Kaplicy na cmentarzu literański (Mała Pohulanka), nastąpi dnia 4 września o godz. 6 wiecz. Nabożeństwo żałobne i pogrzeb na cmentarzu literańskim odbędzie się dnia 5 września o g. 9-iej rano. Na smutny ten obrządek zaprasza krewnych i znajomych strokana M A T K A.

TEATR I MUZYKA.

— Reduta na Pohulance. Dziś komedia J. Szaniawskiego „Ptak". W postaci studenta wystąpi Juliusz Osterwa.

Jutro, t. j. w czwartek, dnia 6 b. m. — „Wilki w nocy", T. Rittnera, w premierowej obsadzie.

Bilety w cenie od 50 gr. — 5 zł. wczesniej do nabycia w kasie wejściowej Targów Północnych, a wczorczem od godz. 18. m. 30 w kasie teatru.

— Kierownictwo Zespołu Reduty w Wilnie podaje do wiadomości P. T. Publiczności, że poczynając od 6 września r. b. do wszystkich biletów dołączony będzie 10-groszowy znaczek na budowę pomnika Bogusławskiego oraz „Domu Aktora". O podatkowanie powyższe uchwalone zostało przez Główny Zw. Art. Scen Polskich.

— Teatr Polski. Dziś „Prawo poculunku" („Embrasse moi").

— Premiera najbliższa. Najbliższą premierą Teatru Polskiego będzie „Oficer gwardji" — Molnara.

WYPADKI I KRADZIEŻE.

— Zażęcie na placu Łukiskim. Dnia 1 bm. około godz. 20 na placu Łukiskim posterunkowi usiłował zatrzymać uciekającego Stanisława Borkowskiego (Tartaki 24). Borkowski stawiał opór i wyrwał posterunkowemu rewolwer.

Posterunkowemu w obronie własnej użył broni, raniąc Borkowskiego bagnetem w bok. Na miejsce wypadku zbiegło się około 40 osobników, którzy nawoływali do rozbrojenia posterunkowego. Przybyła policja sprawców zatrzymała.

Borkowskiego dostawiono do szpitala.

RADJO.

Środa dn. 5 września 1928 r. 13.00 — Transmisja z Warszawy: Sygnal czasu, hejnał z Wieży Mariackiej w Krakowie, oraz komunikat meteorologiczny.

16.30 — 16.45: Chwilka litewska i odczytanie programu dziennego.

16.45 — 17.00: Komunikat L.O.P.P. 17.00 — 17.30: Muzyka z płyt gramofonowych.

17.30 — 17.55: Audycja dla dzieci: Bajeczki opowie ciotka Hala.

18.00 — 18.50: Koncert popołudniowy w wykonaniu orkiestry mandolinistów pod dyr. Leonarda Klewina — Transmisja z terenu Targów Północnych.

19.00 — 19.25: Wesoły przewodnik po wystawie — wygłosi artysta Teatru Polskiego Karol Wyrwicki-Wichrowski.

19.30 — 18.55: Transmisja z Warszawy: Odczyt p. t. „Dolina Popradu" wygłosi prof. Aleksander Janowski.

20.00 20.25: Odczyt p. t. „Książka wileńska na Wystawie Regionalnej" wygłosi dr. Wyszczek Kursów Naucz. Tadeusz Turkowski.

20.30 — 22.00: Transmisja z Warszawy: koncert wiewiorny. Wykonawcy: Kazimierz Butler (woloncelista), Umberto Macnez (spiew) i prof. Ludwik Urstein (fortepian).

W programie: Ant. Rubinstein, Donizetti, Puccini, H. Pachulski i inni.

22.00 — 22.30: Transmisja z Warszawy: sygnal czasu, komunikaty, P.A.T., policjony, sportowy i inne.

GIEŁDA WARSZAWSKA

4 września 1928 r.			
Dewizy i waluty:			
	Tranz.	Sprz.	Kupno
Dolary	8,88	8,90	8,86
Belgia	123,98	124,29	123,67
Holandja	357,50	358,40	356,60
London	43,27	43,38	43,17
Nowy-York	8,90	8,92	8,88
Paryż	34,825	34,91	34,74
Praga	26,425	26,48	26,36
Szwajcaria	171,70	172,13	171,27
Stokholm	238,85	239,35	238,15
Wiedeń	125,04	125,95	125,33
Włochy	46,71	46,835	46,595

List do Redakcji.

Szanowny Panie Redaktorze! Uprzejmię proszę o zamieszczenie w pożytecznym Pańskim piśmie tego co następuje. Nie należę do ludzi, którzy lubią narzekać na swoje losy, nie wywołuję narzekania, ale to, co się dzieje na odcinku Wilno — Zawiasy stał się źródłem irytacji podróżnych; naprzykład: pasażer udający się do Zawiasy pakuje się z rzeczami do wagonu, na którym widnieje napis: „Wilno - Zawiasy", a wagon ten w Landwarowie odcepią duje się o tem, spozstrzegwszy odcepienie wagonu w którym jedzie; wtedy dopiero się zaczyna w gorące przetruczenie rzeczy do innego wagonu — zjawisko stałe. Konduktorzy nigdy nie fatygują się kierować pasażerów do odpowiednich wagonów (na Zawiasy lub Rudziszki), w ten sposób pasażer nawet rozorientowany, do którego wagonu ma wsiadać — nie może wsiąść do właściwego, bo tam miejsc niema a w Landwarowie musi się przesiadać z rzeczami do już opróżnionego, a niepotrzebnie zajmowanego wagonu przez bledzących jacyz „Ponary - Landwarów".

Na tym odcinku nikt z funkcjonariuszów kolejowych nie poczuwa się do obowiązku cośkolwiek wiedzieć o ruchu pociągów. Na przykład, zdarzył się ze mna taki wypadek: słysząc coś, że od 1-go września ma być zmiana pociągów — udaje się umyślnie 31 sierpnia na dworzec Wilno do samego kierownika ruchu i on mnie po długich badaniach informuje że pociąg 1.19. odejdzie na Zawiasy o godz. 14-iej; jestem na dworcu o pół godziny do odejścia pociągu t. j. 13.30. wówczas biletier mnie zapewnia, że pociąg odejście o 15-iej m. 25. Wracam do domu, przewieźdam i znowu na dworzec o 15.05, a pociąg już odszedł o godz. 15-iej.

Niechże czynniki, do których to należy, zwrócić uwagę na panujący nieład, tembardziej, że jest to odcinek kolejowy, który prowadzi do granicy.

Z wysokim poważaniem
Zofja Turowna.

3.9. 1928 r.

Przemysławka

woda kolońska oznanej doborowej jakości oryginalne tylko firmy Henryk Zak Poznan

Wycięgi konne. Dzisiejsze zapisy.

- 1) Derwisz (p. Lawrynowiczowej), 2) Gika (w. Daszewskiego), 3) Alfa (por. Abramowicza), 4) Dagobert (

Ogłoszenie przetargu.

Urząd Wojewódzki — Dyrekcja Robót Publicznych w Nowogródku ogłasza przetarg ofertowy na budowę dwupiętrowego gmachu Izby Skarbowej w Nowogródku o kubaturze 11200 m.3.

LEKARZE DOKTOR D. ZELDOWICZ chor. weneryczne, syfilis, narządów moczowych, od 9 —1, od 5—8 wiecz.

KUPNO I SPRZEDAŻ Sprzedaje się szczenię 1 i pół miesięczne, doberman brązowy b. czyste rasy, Mickiewicza 42 m. 11.

CYRK ul. Wileńska 42, róg Mickiewicza. DZIŚ zmiana programu i dalszy ciąg walk zapasniczych. DZIŚ walczą 3 pary: 1) Helcer contra Szczerbiński. 2) Ducman contra Rasso. 3) Reiber contra Garkawenko.

Kino „Wanda” DZIŚ Największe arcydzieło według powieści Artura Schnitzlera „Frejwila” „W OBJĘCIACH UWODZICIELA” (Pazurach lamparta). Salonowo-erotyczny dramat w 12 akt. W rolach główn.: Billie Dove oraz słiczna postać bohaterki, tej słodkiej gazeli w anej na łup pożądlivosti męskiej, znalazła idealną odwrotność w osobie uroczej BERTY DYTELL.

Słynna Chiromantka Wrońska przepowiada przyszłość, sprawy sądowe, o miłości i t. d. przyjmuje od 10-jej do 8-mej wieczór. Adres: Naprzeciw Krzyża, ul. Młynowa Nr 2, m. 6. w bramie na prawo schody.

Zarząd Nowowerkowskiej Fabryki Papieru Sp. Akc. w Wilnie podaje do wiadomości pp. Akcjonariuszów, że w dniu 18 września o godz. 5 po poł. w lokalu Zarządu przy ul. Gdańskiej 6, w Wilnie odbędzie się Powtórne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów z następującym porządkiem dziennym:

LEKARZE DENTYSTY R. Rotnicka ul. Ludwisarska 7, m. 6. Przyjmuje od 11—1 i od 4 7 w. —o W. Z. P. 3418. IV.

Rejestr Handlowy. Do Rejestru Handlowego Dział A Sądu Okręgowego wciągnięto następujące wpisy: 8341. I. A. „Mejer Berger” w Wilnie, ul. Kwaszelna, 17, hurtowy skład piwa. Firma istnieje od 1928 roku.

Burmistrzowie miast, miasteczek, Rolnicy, Wójtowie gmin zwiadzający Targi Północne znajdują w pawilonie Biura Techniczno-Handlowego inż. Kiernowski i Kruczek —Ska warte uwagi lampy naftowo-żarowe Polskiej Fabryki „Polmet” na 200, 300, 600 i 1000 świec, doskonale do oświetlenia wewnętrznego i zewnętrznego majątków ziemskich, (bram wjazdowych), ulic i placów w miasteczkach i miastach, nieposiadających elektryczności, które mają światło zdrowe, dużo tańsze od światła elektrycznego; lampy demonstruje się oświetleniem pawilonu. „Koriolit” specjalną papę asfaltową, ogniochronną, bardzo trwałą krajowej fabryki „Emil Kuźnicki”, niewymagającej smołowania.

AKUSZKI AKUSZKA Lecznicze W. Smitalska przyjmuje od godz. 9 do 7, Mickiewicza 46 m. 6. Niezamierzonym ustępstwem. Z. P. Nr 6.

„Lechja” Sp. Akc., dawn. Kujawski, Milewski i S-ka. Zarząd: L U B L I N, Foksal 25. Fabryki w Lublinie i Żywcu Biuro sprzedaży i skład fabryczny: Wilno, Ostrobramska 29, telefon 13—10.

ŚWIATOWEJ SŁAWY AKUMULATORY do radja wyjątkowo wykwintne, bardzo efektowne, długotrwałe do samochodów bardzo solidne, bez szkody na wstrząsy, długiej żywotności, stałej pojemności, do telegrafów, telefonów, do siły światła i t. d. z najlepszych materiałów, pierwszorzędne, długotrwał wyrabia Polskie T-wo Akumulatorowe, S. A. BIAŁA KIBIELSKA.

Student Rodowita Belgijka uczy w krótkim czasie biegle języka niemieckiego i francuskiego. A. Mecha, ul. Zakretowa 32—3. o inwalida wojenny, niezdolny do pracy, bez środków do życia, prosi o pomoc materialną. Ofiarę przyjmuje adm. „Słowa”.

Wycieczki turystyczne po Bałtyku na s. s. „Gdynia” (kapitan Ryński) Najbliższa wycieczka: Od 6 do 12 września r. b. do Kopenhagi i Helsingør. Ceny miejsc od 295 zł. z wyżywieniem przez cały czas trwania wycieczki.

Batra. Kto kupił raz, kupuje nadal tylko anodówki i baterje kieszonkowe Batra. Jedyna na Kresach Wschodnich Polska Hurtownia Papieru i Materiałów Piśmiennych p. f. „PAPIER” S-ka Akc. WILNO, Zawalna 13. NA SEZON SZKOLNY poleca pp. Detailistom i Spółdzielniom wielki wybór materiałów szkolnych i kancelaryjnych po cenach niskich.

LOKALNE INTERNAT dla uczni, pomoc w naukach i opieka zapewnione. Uniwersytecka 4—6 Świętozrecka. 9 1066 Do wynajęcia Zgubione: 1) Dopokój, ogłądać od 3 6 pp. Zygmontowska 24—1. —o 2) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 3) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 4) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 5) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 6) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 7) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 8) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 9) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 10) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 11) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 12) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 13) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 14) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 15) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 16) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 17) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 18) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 19) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 20) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 21) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 22) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 23) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 24) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 25) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 26) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 27) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 28) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 29) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 30) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 31) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 32) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 33) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 34) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 35) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 36) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 37) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 38) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 39) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 40) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 41) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 42) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 43) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 44) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 45) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 46) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 47) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 48) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 49) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 50) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 51) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 52) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 53) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 54) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 55) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 56) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 57) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 58) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 59) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 60) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 61) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 62) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 63) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 64) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 65) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 66) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 67) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 68) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 69) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 70) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 71) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 72) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 73) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 74) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 75) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 76) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 77) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 78) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 79) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 80) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 81) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 82) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 83) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 84) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 85) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 86) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 87) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 88) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 89) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 90) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 91) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 92) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 93) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 94) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 95) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 96) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 97) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 98) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 99) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 100) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 101) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 102) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 103) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 104) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 105) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 106) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 107) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 108) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 109) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 110) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 111) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 112) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 113) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 114) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 115) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 116) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 117) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 118) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 119) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 120) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 121) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 122) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 123) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 124) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 125) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 126) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 127) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 128) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 129) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 130) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 131) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 132) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 133) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 134) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 135) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 136) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 137) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 138) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 139) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 140) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 141) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 142) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 143) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 144) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 145) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 146) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 147) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 148) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 149) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 150) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 151) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 152) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 153) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 154) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 155) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 156) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 157) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 158) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 159) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 160) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 161) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 162) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 163) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 164) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 165) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 166) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 167) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 168) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 169) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 170) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 171) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 172) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 173) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 174) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 175) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 176) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 177) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 178) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 179) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 180) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 181) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 182) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 183) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 184) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 185) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 186) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 187) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 188) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 189) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 190) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 191) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 192) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 193) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 194) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 195) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 196) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 197) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 198) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 199) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 200) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 201) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 202) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 203) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 204) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 205) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 206) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 207) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 208) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 209) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 210) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 211) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 212) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 213) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 214) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 215) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 216) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 217) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 218) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 219) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 220) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 221) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 222) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 223) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 224) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 225) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 226) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 227) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 228) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 229) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 230) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 231) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 232) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 233) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 234) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 235) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 236) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 237) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 238) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 239) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 240) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 241) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 242) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 243) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 244) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 245) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 246) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 247) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 248) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 249) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 250) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 251) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 252) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 253) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 254) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 255) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 256) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 257) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 258) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 259) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 260) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 261) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 262) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 263) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 264) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 265) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 266) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 267) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 268) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 269) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 270) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 271) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 272) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 273) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 274) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 275) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 276) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 277) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 278) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 279) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 280) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 281) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 282) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 283) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 284) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 285) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 286) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 287) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 288) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 289) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 290) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 291) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 292) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 293) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 294) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 295) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 296) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 297) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 298) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 299) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 300) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 301) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 302) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 303) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 304) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 305) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 306) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 307) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 308) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 309) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 310) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 311) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 312) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 313) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 314) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 315) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 316) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 317) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 318) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 319) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 320) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 321) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 322) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 323) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 324) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 325) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 326) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 327) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 328) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 329) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 330) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 331) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 332) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 333) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z. 2. —o 334) Książka do wynajęcia na m. Wilno r. 1925 z.